

IV. ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ. СТИЛІСТИЧНІ ТА КОНТЕКСТУАЛЬНІ ВИЯВИ ЛЕКСИЧНИХ І ГРАМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ

Юлія Бабчук
(Житомир)

УДК 811.111'27'42:801.6

ОСОБЛИВОСТІ ТЕМБРАЛЬНОГО ЗАБАРВЛЕННЯ ВИГУКУ “ОН” У РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУПАХ

У статті з'ясовано вікові особливості звучання вигуку “ОН” як фактору впливу на просодичні характеристики вигуку у квазіспонтанному мовленні мовців різних вікових груп, а саме: до 20 років, 20-40 років, 40-60 років та старше 60 років. Основну увагу автор акцентує на ілюстрації спектральних картин формант для різних вікових категорій із залученням до експериментального аналізу багатофункціональної комп'ютерної програми Praat. Стаття пов'язана з аналізом тембру, як компонента просодії, за допомогою якого наочно продемонстровано посилення звучання у той чи інший форманті, показані значення вібрації частоти звучання, що були виміряні в герцах. Автор статті вказує на кількісний розподіл вживання вигуку “ОН” за формантною структурою звучання. Автором відзначено найбільш яскраво виражені вікові групи мовців у вікових межах від 20 до 40 років та від 40 до 60 років з відтворенням максимальних значень частоти та експресивності мовлення вказаних вікових категорій мовців.

Ключові слова: тембр, форманта, спектральна картина, вигук, звучання, вікова група.

Постановка проблеми. Серед різноманітних факторів екстралінгвістичного характеру, що обумовлюють специфіку мовлення, одне з провідних місць посідає фізіологічний фактор диференціації за віком [3]. Одним з перших на це звернув увагу Н.С.Трубецкой: «У мовних спільнотах особливого значення набувають відмінності за віком»[5]. Вік складає основу людського буття та визначає межі фізичного розвитку і соціальні можливості особистості, поступове набуття статусу і примноження частки особистісної значущості в суспільстві [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій У сучасному суспільстві вік є однією з найважливіших категорій соціальної взаємодії та соціальної організації суспільства. Оскільки значна частина соціальної взаємодії представлена вербальними контактами, можна передбачити, що вік як соціальна категорія знаходить своє відображення і в мовній поведінці того, хто говорить. Так, мовні особливості, які розмежовують одну вікову групу від іншої, отримали назву «вікових маркерів» мови, які можуть розглядатися на фонологічному рівні [6].

Мета статті є комплексний аналіз особливостей тембрального забарвлення вигуку “ОН” у різних вікових категоріях мовців. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань:** провести електроакустичний аналіз просодичних характеристик вигуку ОН у різних вікових групах; з'ясувати вплив тембральних особливостей на реалізацію вигуку ОН у різних вікових групах.

Різнманіття тембрального забарвлення умовно розділяє мовлення на емоційне та неемоційне. Тембр мовлення слугує засобом індивідуальної ідентифікації мовця, а також відображає широкий спектр емоційних відтінків мовлення [2]. Тембр є елементом просодії, що сприймається з першого моменту вимовляння вигуку та передає його емоційну складову [1].

Тембр або спектр є одним із основних засобів просодії, що характеризує, в основному, відрізок мовлення. Акустичні особливості оцінки якості тембру визначаються за допомогою формантної структури звучання. Для визначення цієї структури нами використано спектральний аналіз та залучено комп'ютерну програму Praat. В процесі дослідження було визначено вікові особливості тембральної забарвлення вигуку Oh.

Для відображення результатів дослідження проілюструємо проведення аналізу вигуків на прикладі вигуку Oh.

Проілюструємо найбільш характерні спектральні картини формант для вигуку Oh, які визначено у групі мовці молодше 20 років.

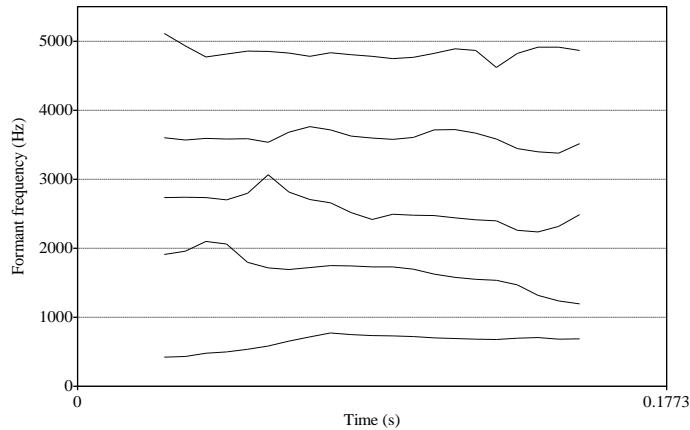

Рис.1 Спектральна картина формант для вигуку *Oh* у групі мовців віком до двадцяти років.

Після проведеного аналізу вигуку *Oh*, який було вжито мовцями до 20 років, слід зазначити, що посилення звучання відбувається у п'ятій форманті з ймовірністю 81,8% (тобто у 81,8% від всіх вживаних вигуків посилення звуку відбувається у п'ятій форманті, та у 18,2% посилення звуку спостерігається у четвертій форманті). Значення частоти варіюється від 69,6 Hz до 378,8 Hz. Кількісне вживання вигуку *Oh* в групі мовців молодше 20 років та їх кількісний розподіл за формантною структурою відображено в Табл.2

Кількісне вживання вигуку *Oh* досліджуваними з групи мовців до 20 років.

Таблиця 2

Кількісне вживання вигуку *Oh* досліджуваними з групи мовців віком до 20 років

ОН	
Форманти	
f4	f5
2	9

Для вигуку *Oh* у групі з віковими межами від двадцяти до сорока років характерна така спектральна картина формант.

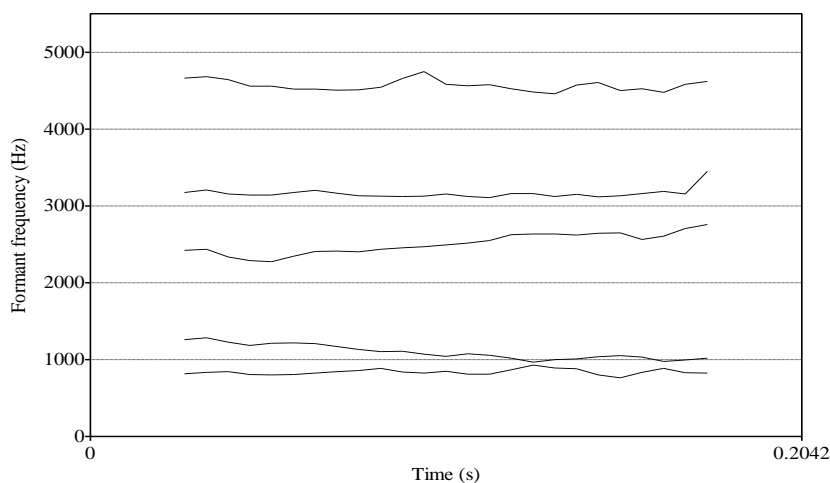

Рис 2. Спектральна картина формант для вигуку *Oh* у групі мовців віком від двадцяти до сорока років

Після проведеного аналізу вигуку *Oh*, в групі мовців від 20 до 40 років, слід відзначити той факт, що посилення звучання відбувається у п'ятій форманті з ймовірністю 62,6% (тобто у 62,6% від всіх вживаних вигуків посилення звучання відбувається у п'ятій форманті, а в інших

випадках вживання вигуку *Oh* виявлено посилення звучання у четвертій форманті) Значення частоти варіюється від 41,6 Hz до 490,0 Hz. Кількісне вживання вигуку *Oh* у групі мовців віком від 20 до 40 років та їх кількісний розподіл за формантною структурою відображено в Табл. 2

Кількісне вживання вигуку *Oh* досліджуваними з групи мовців віком від 20 до 40 років.

Таблиця 3.

Кількісне вживання вигуку *Oh* досліджуваними з групи мовців віком від 20 до 40 років

ОН	
Форманти	
f4	f5
68	114

Для вигуку *Oh* у групі з віковими межами від 40 до 60 років характерна така спектральна картина формант.

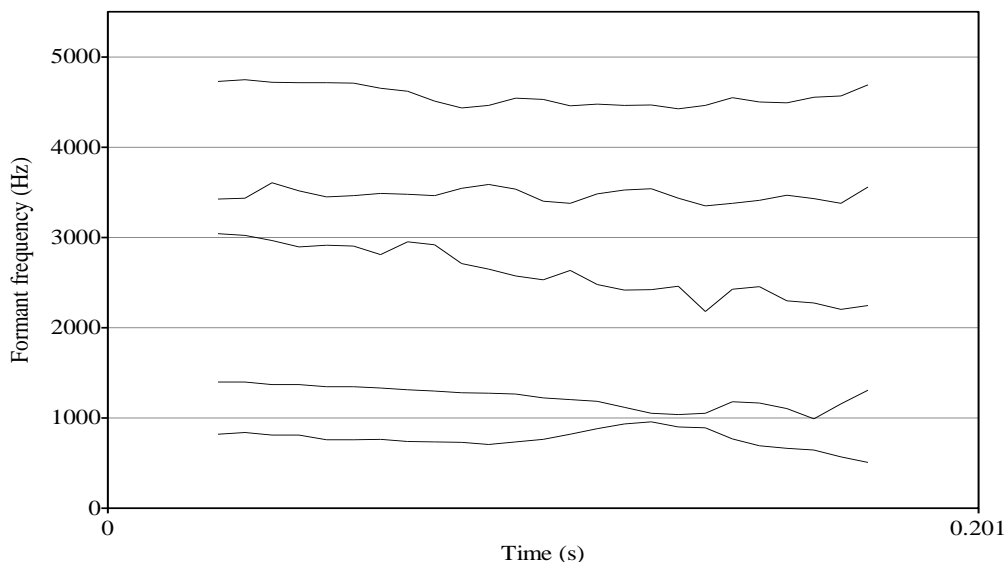

Рис.3. Спектральна картина формант для вигуку *Oh* у групі мовців віком від 40 до 60 років

Після проведеного аналізу вигуку *Oh*, у групі мовців віком від 40 до 60 років, можна стверджувати, що посилення звучання відбувається у п'ятій форманті з ймовірністю 70,0% (тобто у 70,0% від всіх вживаних вигуків посилення звучання відбувається у п'ятій форманті, а в інших випадках (30,0%) вживання вигуку *Oh* посилення звучання визначено у четвертій форманті) Значення частоти варіюється від 55,9 Hz до 490,0 Hz. Кількісне вживання вигуку *Oh* у групі мовців віком від 40 до 60 років та їх кількісний розподіл за формантною структурою відображено в Табл. 4

Таблиця 4

Кількісне вживання вигуку *Oh* досліджуваними з групи мовців віком від 40 до 60 років

ОН	
Форманти	
f4	f5
44	103

Для вигуку *Oh*, у групі мовців з віковими межами від 60 років і понад характерна така спектральна картина формант.

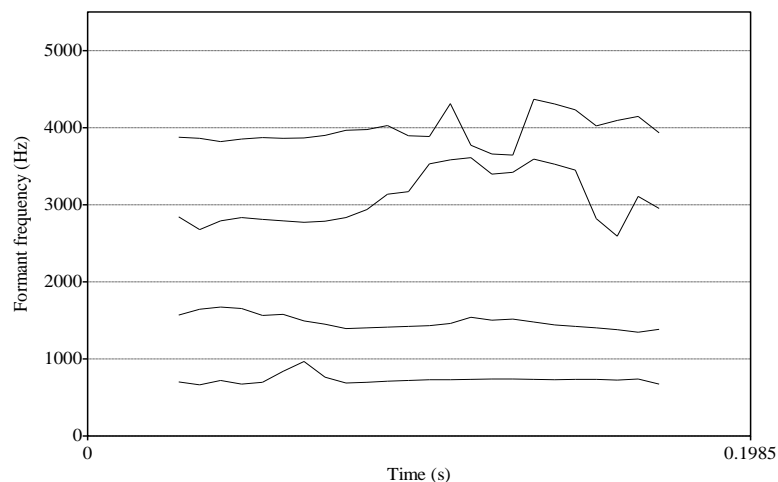

Рис.4 Спектральна картина формант для вигуку *Oh* у групі віком від шістдесяти років і старше

Після проведеного аналізу вигуку *Oh*, у групі мовців понад 60 років, виявлена наступна тенденція про те, що посилення звучання відбувається у п'ятій форманті з ймовірністю 78,9% (тобто у 78,9% від всіх вживаних вигуків посилення звуку зафіксовано у п'ятій форманті, а в інших випадках (21,1%) вживання вигуку *Oh*, посилення звучання визначено у четвертій форманті). Значення частоти варіюється від 44,3 Hz до 321,1 Hz. Кількісне вживання вигуку *Oh* у групі мовців старше 60 років та їх кількісний розподіл за формантною структурою відображено в Табл. 5

Табл. 5

Кількісне вживання вигуку *Oh* групою мовців старше 60 років

ОН	
Форманти	
f4	f5
8	30

Висновки дослідження. Таким чином, можна стверджувати, що в усіх групах, які поділено за віковою приналежністю, вигук *Oh* вимовляється рівним тоном, а посилення звучання відбувається у п'ятій форманті. У групі мовців до двадцяти років з ймовірністю 81,8 %, у групі з віковими межами від двадцяти до сорока років з ймовірністю 62,6%, у групі з віковими межами від сорока до шістдесяти років з ймовірністю 70,0%, та з ймовірністю 78,9% відповідно у групі мовців від шістдесяти років і старше. У групах мовців вікових груп від 20 до 40 років та від 40 до 60 років варіювання максимальних значень частоти більше, а мовлення експресивніше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрович М.В. Новітні тенденції дослідження експресивного мовлення в зарубіжній лінгвістиці / М.В. Александрович // «Мовні і концептуальні картини світу»: Зб. Наукових праць. Випуск 26. – ВПЦ «Київський університет», 2009. – С. 4-7.
2. Алексієвць О.М. Просодичні засоби інтенсифікації висловлювань сучасного англійського мовлення [монографія] / О.М. Алексієвць. – Тернопіль: «Економічна думка», 2002. – 200 с.
3. Наумов В.В. Лингвистическая идентификация личности / Наумов В.В. – М.: Изд-во «КомКнига», 2006. – 240 с.
4. Палагина Н.Н. Психология развития и возрастная психология: Учебное пособие для вузов / Н. Н. Палагина. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. – 288 с.
5. Трубецкой К.С. Основы фонологии / К. С. Трубецкой – М.: Изд-во «Аспект-Пресс», 2000. –352 с.
6. Henton C.G. Creak as a Sociophonetic Marker / C.G. Henton, R.A.W. Bladon // Language, Speech and Mind: Studies in Honor of Victoria Fromkin. – London : Routledge, 1987. – P. 3-29.
7. The Break-Up [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.krevedkofilm.ru/film/...The_-Break_-Up.html.
8. P. S. I Love You [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.watch-free.tv.../watch-PS-I-Love-You-movie-online-free-2007/html>.

Бабчук Ю. Особенности тембральной окраски междометия ОН в различных возрастных группах

В статье выяснены возрастные особенности звучания междометия "Oh" как фактора влияния на просодические характеристики слова в квазиспонтанной речи представителей разных возрастных групп, а именно: до 20 лет, 20-40 лет, 40-60 лет и старше 60 лет. Основное внимание автор акцентирует на иллюстрации спектральных картин формант для разных возрастных категорий с привлечением к экспериментальному анализу многофункциональной компьютерной программы Praat. Статья связана с анализом тембра, как компонента просодии, с помощью которого наглядно продемонстрировано усиление звучания в той или другой форманте, показаны значения вибрации частоты звучания, которые были измерены в герцах. Автор статьи указывает на количественное распределение употребления междометия "ОН" с помощью формантной структуры звучания. Автором отмечены наиболее ярко выраженные возрастные группы дикторов в возрастных категориях от 20 до 40 лет и от 40 до 60 лет с воссозданием максимальных значений частоты и экспрессивности звучания указанных возрастных групп дикторов.

Ключевые слова: тембр, форманта, спектральная картина, междометие, звучание, возрастная группа.

Babchuk J. Timbre Peculiarities of the Interjection OH in Different Age Groups.

In article age features of sounding of an interjection "Oh" as factor of influence on prosodic characteristics of the word in the quasispontaneous speech of representatives of different age groups are found out, namely: till 20 years, 20-40 years, 40-60 years 60 years are also more senior. The author focuses the main attention on an illustration of spectral pictures a formant for different age categories with attraction to the experimental analysis of the multipurpose computer program Praat. The article is connected with the analysis of a timbre as prosody component by means of which strengthening of sounding in this or that formant is visually shown, values of vibration of frequency of sounding which were measured in hertz are demonstrated. The author of article points to quantitative distribution of the use of an interjection "OH" by means of formant structure of the sounding. The author noted the most pronounced age groups of speakers in the age categories from 20 to 40 years and from 40 to 60 years with a reconstruction of the maximum values of frequency and expressivity of the sounding of the specified age groups of the speakers.

Key words: timbre, formant, spectral picture, interjection, sounding, age group.

Людмила Бороденко
(Маріуполь)

УДК81'276.2

ЛЕКСЕМНІ ГРАФІКО-ОРФОГРАФІЧНІ ІНШОМОВНОСТІ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ ІДІОСТИЛІВ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

У сучасних лінгвістичних студіях ідіостиль інтерпретується як сукупність мовно-виражальних засобів, що виконують естетичну функцію та вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших; як феномен, що належить до царини естетики, як єдність змістових і формальних лінгвальних характеристик, притаманних творам письменника, що створюють унікальний, втілений у цих творах авторський спосіб мовної реалізації. Одним із таких засобів постають графіко-орфографічні іншомовності, які у статті позиціоновано як репрезентанти ідіостилів українських письменників Ю. Андруховича, О. Забужко, І. Карпи, І. Роздобудько та ін. представників української пострадянської літератури. У статті простежено основні вектори інтерпретації терміна «ідіостиль», схарактеризовано специфіку функціонування лексемних графіко-орфографічних іншомовностей в ідіостилі українських письменників пострадянського періоду.

Ключові слова: ідіостиль, графіко-орфографічні іншомовності, лексемні графіко-орфографічні іншомовності.